

NEVELŐSZÜLŐ

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

NEVELŐSZÜLŐ

Feladatok és tevékenységek

Sokan vágyódnak nagy család, sok gyerek után, ami igen nehéz, felelősségteljes döntés és vállalás. Ez különösen akkor nehéz, ha nem lehet valakinek gyereke, esetleg egyedülálló, vagy elvált. Ha ő nem fogadhat örökbe, egy választása marad, nevelőszülőként teremti meg maga körül a nagy családot.

Mit kell tennie annak aki nevelőszülő szeretne lenni?

Először is ismernie kell önmagát, saját pszichikai és fizikai képességeit, korlátait. Ha alkalmasnak tartja magát erre a feladatra, adottságai és vágyai összhangban vannak egymással, még mindig rengeteg kérdése merülhet fel a szakmával kapcsolatban.

Többféle módon lehet valaki nevelőszülő. A *hivatásos nevelőszülőnek* ez a főállása és hivatása, más munkaviszonyt nem folytathat emellett, míg a *hagyományos nevelőszülő* igen. Amíg a hivatásos nevelőszülő minimum három, maximum nyolc gyermeket nevelhet sajátjaival együtt, addig a hagyományos nevelőszülő maximum hármat. Ha viszont sérült gyermekről gondoskodik, abban az esetben előfordulhat, hogy csak egy gyermeket nevel, mégis hivatásos nevelőszülőnek minősül.

Melyek a jellemző feladatok, tevékenységek?

A feladatok és tevékenységek hasonlóak a hagyományos családban élő szülői feladatokhoz, a körülmények azonban eltérnek. A nevelőszülő saját otthonában gondoskodik a hozzá kerülő kiskorúakról, ritkábban (a meghosszabbított állami gondozásban lévő) nagykorúakról. Mivel ezek a gyermekek nem a vér szerinti rokonai, egyik talán legfontosabb tennivalója *megismerni a hozzá kerülő gyermek családját, múltját.*

Ebből is látszik, nem elég a gyermeket etetni, ruháztatni, taníttatni, a nevelőszülő számára elengedhetetlen a vér szerinti család múltjának és jelenének alapos megismerése. Mivel a nevelőszülő többnyire csak átmeneti gondoskodást nyújt feladata, hogy elősegítse a kapcsolattartást a vér szerinti családdal, ennek hiánya esetén az örökbeadást. A nevelőszülő felkészült szakember. Ismernie kell a mindenkori jogszabályokat, a gyermek életkorának, kultúrájának megfelelően kell segítséget nyújtania a gyermek fejlődéséhez, beilleszkedéséhez. Biztosítani kell az oktatásban való részvételt, pályaválasztást, emellett folyamatosan fel kell készítenie nevelt gyermekét az önálló életvitelre is. Abban hogy megfelelő kapcsolat alakulhasson ki a nevelő és a fogadott gyermek között, a környezet is fontos szerepet játszik, ennek érdekében alkalmassá kell tenni a környezetet is. A nevelőszülőnek fel kell készítenie gyermekeit, társát, szüleit, és a körülöttük élőket az új emberke fogadására. Szükséges, hogy nyugodt családi otthont és egészséges életmódot biztosítson a gyermek számára, esetenként a speciális gondozási igényekre való tekintettel is. Nem elég pusztán jól ellátnia ezeket a feladatait, egy csomó papírmunkát is el kell végeznie. Dokumentálnia kell a gyermek fejlődését (az ún. macis lapokon), amennyiben gyámságot is vállal, félévenként jelentést és a támogatásokról elszámolást is kell készítenie. Fontos a gyermek iratainak rendben tartása is. Ide tartoznak a személyes iratok, a gyermek vagyonával, fejlődésével, egészségügyi, óvodai, iskolai pályafutásával kapcsolatos dokumentumok.

Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?

A nevelőszülő feladata tehát a gyermekre és a körülötte lévő világra irányul, így minden olyan anyaggal és eszközzel kapcsolatba kerül, mely a hétköznapi életben használatos. Ide tartoznak a háztartási eszközök és az étkezéshez, tisztálkodáshoz használt tárgyak széles skálája is.

Mivel ez a munkakör nem hasonlítható össze más tevékenységgel, szinte minden háztartásban és azon kívül megtalálható eszközzel kapcsolatba kerül a nevelőszülő munkája során (pl. telefon, televízió).

Hol végzi munkáját?

Hasonlóan eszközeihez széleskörű munkavégzésének helye is. Mivel a gyermek számára példa értékű minden, amit a vele élő felnőtt tesz, annak minden helyen és időben ennek megfelelően kell viselkednie. Munkájának tere éppúgy az utca, a közért, az iskola (pl. szülői értekezleten), akár saját otthona.

Munkája során kikkel kerül kapcsolatba?

Munkája során több állami hivatallal - pl. alkalmazójával a Gyermek és Ifjúságvédelmi Intézettel (GYIVI), a nevelőszülői szakszolgálatokkal, gyámhatósággal - áll kapcsolatban. Ezekon felül mindennel és mindenkivel kapcsolatba kerül, akivel és amivel egy család általában találkozik. Ki kell azonban emelnünk azokat az intézményeket, melyekkel a kapcsolattartás elengedhetetlenül szükséges a megfelelő munkavégzéshez:

- ◆ a gyermek napközbeni helye (óvoda, iskola) vezetőjével, alkalmazottaival,
- ◆ a gyermek csoporttársaival és azok szüleivel, környezetével folyamatosan fenn kell tartani a kapcsolatot.

A megfelelő egészségügyi állapot érdekében időnként beszélni kell az egészségügyi intézmények alkalmazottaival (orvos, védőnő).

Szükségszerű a kapcsolattartás a helyi családsegítővel, a pedagógiai szakszolgálatokkal, a területi gyámhivatallal, a helyi önkormányzat gyermekvédelmi csoportjával, és bizonyos érdekképviselői szervekkel. Nem árt, ha a nevelőszülő ismeri az önkormányzat egyéb osztályait is, hiszen szükség esetén ezeknél a csoportoknál anyagilag és szellemileg is segítségére lehetnek, akár ingyenes jogi tanácsadást is kaphatnak. A nevelési tanácsadóban készségesen segítenek pszichológiai és gyermeknevelési nehézségei megoldásában. Az intézmények dolgozóin kívül más emberekkel is találkozik, de mindenképp a gyermek vér szerinti családjával szükséges a kapcsolattartás. A nevelőszülőnek nem szabad megfélemlenie arról, hogy amennyiben lehetséges a gyermeket idővel vissza kell helyezni vér szerinti családjába.

Követelmények

Milyen fizikai igénybevétellel jár a munkavégzés?

A nevelőszülői szakma gyakorlása közben a *fizikai igénybevétel elenyésző*. Meg lehet említeni azt a súlytöbbletet, melyet mindenki ismer egy bevásárlásnál, amennyiben pár személlyel többre vásárolunk. Beszélhetnénk arról is, hogy előfordulhat egy betegség kapcsán, vagy háztartási baleset kapcsán, hogy ideiglenesen magatehetetlenné válhat valamelyik gyerek, és a nevelőszülőnek kell emelgetnie. Ezt a szakmát azonban nem a fizikai, hanem a *pszichés terhelés* jellemzi igazán. Nagy felelősség több gyermekről gondoskodni, gazdálkodni, aggódni értük, emellett helyesen nevelni, megérteni, támogatni, szeretni őket. Sőt! A nevelőszülőnek el is kell tudni engedni a már megszeretett gyermeket, hiszen visszakerülhet vér szerinti családjához, vagy elképzelhető, hogy örökbe fogadják. Ennek tudata sem könnyű, ha már igazán kötődik a gyermekhez. A pszichés megterhelésnek idegi és fizikai jelei is lehetnek. Ettől előfordulhat fáradékonyság, erőteljesebb szívdobogás, légszomj, ingerültség, idegkimerültség, apátia. Tulajdonképpen bármilyen szokatlan érzés aggodalomra adhat okot. Ilyenkor itt is, mint minden más hivatás gyakorlásakor, a munkavállalónak módjában áll és célszerű is szabadságot, vagy betegszabadságot igényelnie. Aki ebben a szakmában dolgozik, annak minden pillanatban szüksége lehet józan ítélő képességére illetve fizikai állóképességére, így fokozottan figyelnie kell testi-lelki problémáira.

Milyen környezeti ártalmakkal járhat a munkavégzés?

Környezeti ártalmakkal csak olyannyira kell számolnia e tevékenység gyakorlása közben, mint bárkinek normál életvitele folytatásakor. Háztartáson belül a vegyszereket megfelelően kell kiválasztani, a háztartási eszközöket előírás szerint kell használni, hiszen ezek balesetveszélyesek lehetnek. Gondot okozhat a kapkodás, a nem megfelelő táplálkozási szokások, melyek a nevelőszülő egészségi állapotára nagy hatással lehetnek.

Milyen egészségi követelmények vannak?

Az ezen a szakterületen dolgozókkal szemben támasztott egészségügyi követelmények inkább a pszichére, mint a fizikumra irányulnak. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a nevelőszülő értelmileg és érzelmileg minden szempontból megfelel, az sem jelenthet akadályt, ha pl. mozgáskorlátozott. Nem töltheti be ezt a munkakört azonban az, aki mindkét fülére halláscsökkent, beszédhibás, epilepsziás, mindkét szemére látáscsökkent, illetve krónikus légzőszervi betegségben szenved.

Milyen egyéb feltételek, tulajdonságok szükségesek?

A nevelőszülői tevékenység gyakorlásához alapvető követelmény, hogy a nevelőszülő betöltse a 24. életévét és a nála elhelyezett gyermeknél legalább 16, legfeljebb 45 évvel idősebb legyen. Ezen kívül szellemileg, testileg, lelkileg alkalmasnak kell bizonyulnia az orvosi vizsgálat és a pszichológiai beszélgetés során. Egy jó nevelőszülő képes kapcsolat kialakítására és megtartására, esetleges konfliktusok kezelésére. Munkavégzése során szüksége van nagyfokú türelemre, felelősségtudatra, gyermekszeretetre és önismeretre.

A nevelőszülőnek szükséges együttműködnie bizonyos intézményekkel és személyekkel, így az ehhez szükséges készségeket is ki kell tudnia alakítani magában. Szükséges a megfelelő kommunikációs készség, tolerancia, beleérző képesség, türelem, esetlegesen segítségnyújtás más gyászának feldolgozásában. Környezetét is fel kell készítenie a nevelt gyermek érkezésére, amennyiben saját gyermekei is vannak, természetesen nekik is el kell fogadniuk az új családtagot. Ilyen esetben a nevelőszülőnek igazságosnak és nyíltan kell lennie mind saját, mind nevelt gyermekével szemben.

Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?

Nem a tantárgyak és a bizonyítvány határozza meg, hogy valakiből jó vagy rossz nevelő szülő lesz, hanem a személyisége. Minden előtanulmánynak hasznát veheti, hiszen iskolás gyermekeinek szükség szerint segítenie kell matematikában, kémiában, nyelvtanban, stb. A *pszichológiai, a pedagógiai, egészségügyi, társadalomismereti* alapismeretei nagyban segíthetik a kritikus helyzetek megfelelő kezelésében.

Érdeklődés

Minden hobby, amit a nevelőszülő kedvel gyerekei számára is kellemes és hasznos lehet. Lehet ez horgászás, modellezés, varrás, főzés, rajzolás, mozi, vagy bármi ami örömet okozhat neki vagy a gyermeknek. Ha a sportok iránt érdeklődik, esetleg sportol is, ebbe is bevonhatja gyermekeit. A szabadidő tartalmas eltöltése a lényeg. Tulajdonképpen minden, ami nem káros az egészségre, megfelel, ha közös érdeklődési kört tud kialakítani neveltjeivel. Mindez közelebb hozza a gyermeket és nevelőszülőjét, így könnyebben és együtt tudják majd megvitatni, feldolgozni a felmerülő problémákat és áthágni az előforduló akadályokat.

Senki nem tud elégedett lenni a munkájával, ha az nem találkozik valamilyen mértékben az érdeklődési körével. A szakemberek szerint ehhez a foglalkozáshoz az alábbi 17 érdeklődési irányból a legfontosabbak a következő ábrán bejelöltek.

Szabadidőben végzett munka	Nővérvényekkel, állatokkal foglalkozni	Emberrel közösen dolgozni	Testi erő kell hozzá	Formákkal, vonalakkal végzett munka	Kézi erővel, szerszámokkal végzett munka	Technikai felszerelésekkel	Iskolában dolgozni	Emberrel segíteni	Érdekl. vásárolni	Tízán környezetben dolgozni	Gépekkel összaszerezni és javítani	Automata gépekkel dolgozni	Fémekkel dolgozni	Elektronikus készülékekkel dolgozni	Építőiparban dolgozni	Laboratóriumban dolgozni
		X	X					X								

Szakképzés

Mit kell tanulni a szakképzés során?

A nevelőszülő, mint szakember szellemileg, fizikailag és lelkileg tudatosan készül a gyermek fogadására. Ahhoz, hogy részt vehessen a képzésen meg kell felelnie az alkalmassági követelményeknek. A tanfolyam elvégzése előtt a pályázó lakásán környezettanulmányt végeznek, majd egy pszichológus és a tanfolyamvezető elbeszélgetnek vele. Felmérik temperamentumát, rátermettségét és pszichés teherbírását.

Ezen felül erkölcsi bizonyítványt is kérnek tőle. Ha a feltételeknek megfelel, elkezdheti a tanfolyamot.

A hivatásos nevelőszülő képzésén a hallgatók 120 óra elméleti és 100 óra irányított szakmai gyakorlaton vesznek részt. Ezen felül a hallgatóknak 80 óra esetmegbeszélésen is meg kell jelenniük. Az esetmegbeszélések élettörténetet, esetet, vagy probléma-ismertetőt tartalmaznak.

Az irányított szakmai gyakorlat egy intézménynél és családon belül is történik.

Elméleti tanulmányai során a gyermek szükségleteivel, fejlődésével kapcsolatos, társadalmi és gyermekvédelmi, valamint pszichológiai és egészségügyi ismereteket sajátít el.

A vizsgáztatás és a szakmai ismeretek részletes feltételeit a 150/1997. (IX.10.) kormányrendelet tartalmazza.

Milyen előképzettségre van szükség?

Jelenleg a nevelőszülői tanfolyam nincs iskolai előképzettséghez kötve, tehát akár alapfokú végzettséggel is elvégezhető. Természetesen hasznos, ha a jelentkezőnek van némi ismerete a gyermeknevelésről, pedagógiából, gyógypedagógiából, pszichológiából vagy egészségügyi területről. Ez azonban nem feltétel, hiszen a tanfolyam szolgálja a felkészülést.

Mennyi ideig tart és milyen költségekkel jár a szakképzés?

A nevelőszülői tanfolyam ideje hivatásos nevelőszülők képzése esetén 300-360 óra. A hagyományos nevelőszülőknek ennél jóval kevesebb, de minimum 60 órás szakképzésen kell részt venniük. A tanfolyam elvégzése után államilag elismert nevelőszülői szakképesítést és bizonyítványt kapnak.

A tanfolyam elvégzése ingyenes, a képző szerv ezt teljes egészében magára vállalja. Természetesen a tankönyvek költségei a hallgatót terhelik.

Mekkora a képzésbe felvehető létszám?

Nevelőszülőre mindig szükség van, ezért megfelelő számú alkalmas érdeklődő esetén a tanfolyam folyamatos indítására is lehetőség van. Ebből adódóan a képzésben résztvevők létszáma nincs meghatározva, tehát az összes komolyan gondolkodó, szakmailag elkötelezett jelentkezőnek módjában áll elvégezni a tanfolyamot.

A szakmával kapcsolatos további információk részletesen a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet: www.nive.hu honlapján található, Szakképzési dokumentumok címszó alatt.

Szakmai gyakorlat és szakmai továbbképzés az Európai Unióban

Az alábbi honlapon különböző nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési pályázati programok találhatóak. Így többek között az Európai Bizottság Socrates oktatási, és Leonardo da Vinci szakképzési programjai, valamint a felsőoktatásban résztvevők közép-európai CEEPUS programja. A honlap információt nyújt a felsőoktatási rendszereket támogató Tempus III. és az Erasmus Mundus programokról, valamint az Európai Unió Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről.

Elérhetőség: www.tka.hu

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal
Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Készült 1999-ben. Aktualizálva 2008-ban az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.